

Haderslev Stift

Nyhedsbrev september 2010

Kristendommen er ikke bare samfundsklister

Det er tit, at man hører offentlige personer fremhæve kristendommen som vores kulturbaggrund. Deri har de naturligvis ret. Der er heller ikke tvivl om, at det danske samfund er så homogent, som det er, fordi kristendommen har været folkets ledsager i mere end tusinde år. Men jeg bliver alligevel lidt betænkelig, når denne kulturelle betydning af kristendommen bliver gjort til hovedsagen. Når kristendommen bliver til nogle værdier, som vores kultur har frembragt.

Også menighedsrådsmedlemmer fremhæver ofte kristendommens betydning for vores kultur som en afgørende begrundelse for, at vi skal gøre så meget ud af folkekirken, som vi gør.

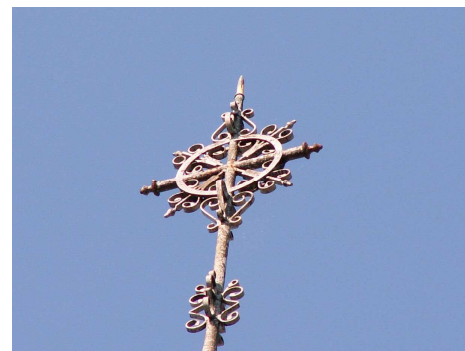
Lad mig straks sige, at jeg er inderligt bundet til Danmark. Til historien ikke mindst, til traditionerne, til landskabet og også til samfundet og kulturen, som den er kommet til at se ud. Jeg er traditionsbundet, når det kommer dertil.

Brutal

Men kristendommen er noget andet end en sammenhængskraft i samfundet og kulturen. Og når vi sommetider bliver selvretfærdige eller ligefrem selvgode i forhold til vores eget samfund, ja, så er Jesu budskab lige så hårdt ved os og ved vores samfund som ved alle andre. En salmedigter har brutalt udtrykt kristendommens opgave som den at "flænge hver en hellig kåbe" – sommetider er vi så sikre på, at alt, hvad vi gør, er godt og rigtigt, at vi trænger til at få denne selvretfærdighedens kåbe flænget i stykker.

Foruroligende

Der var ikke noget at sige til, at de gamle romere forfulgte de kristne, at protestanterne blev fordrevet i dele af Europa i 1600- og 1700-tallet, eller at Stalin prøvede at udrydde kristendommen. Det viser, at fortællingerne om Jesus er en *foruroligelse* i ethvert samfund. Og hvis vi pludselig er begyndt at finde kristen-

dommen okay, så er vi måske på vej med en omklamring, som den med garanti vil ryste sig fri af.

Kritisk

Kristendommen er altid kritisk, når vi begynder at tro, at vi i grunden har gjort det godt nok. At vores "værdier og idealer" er de bedste, og når vi bare forsvarer dem, er vi gode "kultur-kristne". Det kan komme dertil, at kristendommen må råbe et rungende nej til "kultur-kristendommen". Når vi begynder at gøre vores værdier og idealer absolutte, sker der altid samtidig det, at det kommer til at gå ud over enkeltmennesker.

Jeg tror, det er rigtigt at vi står i en kultur-kamp i disse år. Jeg tror ganske vist, at vi altid har gjort det. Men kristendommen har vi altså ikke af hensyn til sammenhængskraften i samfundet og kulturen. Og kirken er nødt til at trække sig tilbage, hvis den skal gøres til sådan en samfundsbevarende kultur-institution. Ganske uanset, at den, som jeg sagde til indledning, har afsat dybe – og uvurderlige – spor i vores samfund.

Kristendommen er vigtig, fordi den fortæller, at Gud har sit barmhjertige blik rettet imod os, og fordi den dermed retter vores blik mod noget højere end den for tiden herskende samfundsorden og kultur.

Niels Henrik Arendt

Mange glæder og betydeligt besvær...

Af Tove Jørgensen

Helt atypisk for biskoppen har han en dag med en næsten fri kalender, så der er stunder til et interview i anledning af fødselsdagen, som nærmer sig. Jeg ved, at han ikke bryder sig om at tale for meget om sig selv, men vover alligevel det direkte spørgsmål: "Hvordan er det at være biskop?" Niels Henrik Arendt ler og siger: "Det er afvekslende. Det er på flere måder som at være præst. Man kan sige, at det kontormæssige fylder nok mere end det gør for en præst. Men lige som præstearbejdet indebærer det også en masse samtaler med mennesker, forberedelser af prædikener og foredrag og taler, og det indebærer en masse overvejelser over kirkens forhold til befolkningen, så der er meget, der minder om præstens arbejde. Hvis du så tænker mere på, om det er sjovt at være biskop, så vil jeg sige, at det er et arbejde, der rummer *mange* glæder og betydeligt besvær! Så det er ikke sådan, at man kan sige, at nu har man simpelthen 'skudt papegøjen'. Det er hårdt arbejde både med hensyn til, hvor meget man skal lave og med hensyn til karakteren af opgaver. Det er der ikke grund til at lægge skjul på.

Hvordan var din vej til bispestolen?

Ja, på en måde lagde den sig til rette for mig. Vi var på et tidspunkt begyndt at tænke på, at nu skulle vi noget andet, og da landede domprovstestillingen hos mig. Jeg tog i virkeligheden ned for at snakke med Olav Lindegaard om et embede under DKU, men han troede, jeg kom for at snakke om den ledige domprovstestilling. Så da vi var færdige, sagde jeg, at det var egentlig et ledigt embede i Australien, jeg ville have talt om. Men det blev altså til domprovstestillingen.

Som domprovst får man et godt kendskab til det at være biskop, så det var naturligt at sige ja til at blive opstillet, da den tid kom. Jeg havde også lyst til at gøre noget på det overordnede plan for folkekirken.

Hvilke glæder og fortrædeligheder ser du tilbage på?

Den store glæde ligger i at være en del af kirkelivet i Haderslev Stift. Den ligger i at kunne gå til gudstjeneste rundt i stiftets menigheder. Det er mit arbejde, men det er også en kilde til at samle kræfter af.

Jeg har brugt mange kræfter på at deltage i gudstjenester og er snart færdig med

Torsdag den 23. september bliver biskoppen 60 år

trede omgang rundt til alle stiftets præster. Det vil sige, at jeg har aflagt mellem 50 og 60 gudstjenestebesøg om året foruden de 20-25 – oftest festgudstjenester – som jeg selv har haft. Jeg har desværre ikke mange 'almindelige' gudstjenester. Det kan jeg godt savne.

Det er også en glæde at være sammen med præsterne omkring teologisk arbejde, fx på stiftskonventet og ved de teologiske kollokvier (foredrag med efterfølgende samtale. red.), vi har haft nogle gange, og i øvrigt ved kurser og møder og foredrag, som har haft teologi på programmet. Teologi er min store interesse.

Og så er det også en glæde at komme ud til menighedsrådene, når de virkelig brænder for et eller andet. Når de fx skal i gang med at ansætte en ny præst eller skal have ny kirkeudsmykning eller en kirkeistandsættelse. Det engagement, som da bliver lagt for dagen, hører med til embedets privilegier.

Det fortrædelige er selvfølgelig konflikterne, som kan være utroligt svære at løse. Det er meget svært for folk i den kirkelige verden at gå på kompromis, fordi det for dem er hjerteblod. Og det lader sig ikke gøre at banke folk på plads. I andre sam-

menhænge bøjer folk sig mere for en afgørelse. På den anden side er det også godt, at folk føler, at de kæmper for noget vigtigt. Men set fra min stol er folkekirken ramt af det, som hele samfundet er ramt af: at vi tænker i, hvad vi har ret til i stedet for i lidt højere grad at opfatte os som medarbejdere på et fælles projekt. Den rettighedstænkning er ikke alene omdrejningspunkt i konflikterne, men desværre også i mange diskussioner om, hvordan man tilrettelægger folkekirkens liv.

Mange mennesker tænker, at en biskop er magtfuld. Oplever du det?

Nej, jeg har ikke en oplevelse af, at jeg har en betydelig formel magt, selv om jeg da ikke er blind for, at jeg somme tider kan være med til at skubbe tingene i en bestemt retning. Men folkekirken er jo en kompliceret organisation. Når man ser den i et organisationsdiagram, ser det ud, som om den er meget hierarkisk bygget op, men realiteten er jo, at der er en høj grad af selvstændig beslutning hos de lokale præster og menigheder. Og det synes jeg også er godt. Det betyder, at så er biskoppens vigtigste redskab det gode råd, inspirationen, skulderklappet og det at sige: "Ja, jeg tror, vi skal gøre sådan og sådan". Det passer meget godt til mit gemyt, for jeg egner mig ikke til at være en erhvervsboss, som autoritativt bestemmer, hvordan tingene skal foregå. Jeg ønsker at være fremkommelig og komme folk i møde. Men det er altså også sådan, realiteten er.

Det kan så godt være, at nogen vil sige, at det er da klart, at når først man er landet der, hvor beslutningerne skal træffes, så vil man gerne lade som om, man slet ingen ting kan beslutte; men jeg synes, at min beslutningsmyndighed i virkeligheden svarer ganske godt til det, som Confessio Augustana bestemmer som biskoppens embede i artikel 28. Der fastslår Melancton, at den eneste måde, man i virkeligheden kan træffe beslutninger på, er ved at holde en ordentlig prædiken. Misbrug ændres ikke ved, at man bosser, men ved, at man – med udgangspunkt i den fælles sag, som er evangeliet – prøver at nå frem til, hvad der er det rigtige at gøre her.

Hvordan har du det med som biskop (=tilsynsmand) at føre tilsyn med præster, der ikke er teologisk funderet som dig?

Det har jeg det godt med, fordi jeg har en klar oplevelse af, at selv om vi har et bredt spektrum af holdninger og teologier, så bestræber præsterne sig virkelig på at være gode lutherske prædikanter, og det vil sige, at jeg for det meste oplever den

teologiske spændvidde som frugtbar. Det er klart, at der er tilfælde, hvor jeg må tilkendegive min uenighed. Men hvis jeg fx tager selve tilsynsforpligtelsen med præsternes prædikener, så er det utrolig sjældent, jeg hører en prædiken, hvor jeg tænker: "Her er der altså noget, du bliver nødt til at reagere på!" Det er forekommet, men det er sjældent. Jeg oplever en høj grad af samvittighedsfuldhed og den lutherske forståelse af, at forkyndelsen ikke først og fremmest er en platform for tilkendegivelse af egne meninger, men at opgaven er at lade budskabet komme til orde – spejlet som det bliver i den person, der har læst teksten og skrevet prædikenen. Og sådan er det selvfølgelig. Der vil altid være noget, som er personligt, og derfor vil der selvfølgelig også altid være forskelle. Men jeg synes ikke, jeg har oplevet præster, der har misbrugt deres prædikeembede.

Når du engang skal holde op som biskop, hvad vil du så savne, og hvad vil du være glad for at slippe for?

Jeg vil nok se frem til at få et lidt mindre arbejdspensum. Men jeg vil savne mødet med præsterne – både enkeltvis og i fællesskab. Og jeg vil også savne de store markante begivenheder. Jeg befinder mig som en fisk i vandet, når vi holder stiftsmøde eller stiftsdag som den sidste "Råb det fra tagene". Her oplever man – i modsætning til, når vi skændes eller konflikter – at vi alle er medarbejdere på et fælles projekt. Det er noget af det, som jeg nyder og derfor vil komme til at savne. Konflikterne vil jeg naturligvis ikke savne.

Men når jeg holder op som biskop, håber jeg, at jeg kan blive ved at være præst. Og hvis jeg ser frem til noget, så er det måske at få mulighed for at holde nogle helt almindelige gudstjenester. Så håber jeg også at få mulighed for det, som altså ikke blev min teologiske løbane, nemlig at undervise. Det er også noget af det, jeg brænder for, og som jeg har prøvet nogle gange ude i den store verden.

Her på stiftet har du været meget synlig og taget del i vores dagligdag...

Ja, det er endnu et privilegium, at jeg altid har haft det godt med personalet her på stiftet. Jeg har også gjort mig umage for at deltage i vores morgensessioner så vidt jeg overhovedet kunne. Og jeg har vitterlig både haft den der fornemmelse af, at folk var med på mine skøre idéer og også, at der aldrig har været nogen, der har brokket sig over det, der sagtens kunne medføre ekstra arbejde. Så jeg har

været meget glad for den arbejdsplads, som stiftet er.

Uden os kunne du måske også sidde og være lidt alene...?

Ja, ja! (morer sig). Hvem har jeg ellers? Jeg har jo ikke en organist eller kirketjener eller andre medarbejdere. Stiftskontorets personale er mine medarbejdere. Og hvor har vi – både i Bodils og Lars' tid – moret os mange gange. Det har været en fornøjelig ventil i dagligdagen.

Det blev Haderslev Stift, du blev biskop i, selv om du kom fra Vestjylland...

Ja, Haderslev Stift er jo særpræget, fordi det ikke er et gammelt stift, men jeg sætter pris på, at det er et grænselandsstift. Og så kan jeg også godt lide den 'østjyske borgerlighed', som præger de nordlige provstier. Det er selvfølgelig sådan, at alle biskopper holder af deres eget stift, men for mig er det betydningsfuldt med kirken syd for grænsen og mindretallet nord for grænsen – kombineret med vækstområdet oppe mod nord. Der er en dynamik i det her stift, som jeg synes er rigtig god.

Jeg holder fantastisk meget af Vestjylland, og jeg holder i virkeligheden også meget af Vendsyssel, hvor jeg var barn, men jeg er glad for, at det blev det her stift, jeg blev biskop i!

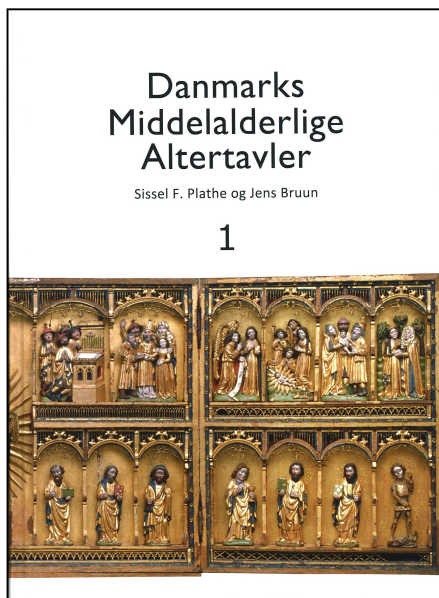
Niels Henrik Arendt

- Født 23. sept. 1950 i København, men opvokset i Vendsyssel.
- Flyttede som 1½-årig med sine forældre og fem brødre til Tønder.
- Blev student i 1968.
1972: gift med Birgitte, med hvem han har fire børn.
Blev cand.theol. i 1974.
Aftjente sin værnepligt i 1974.
- Blev 1. januar 1975 sognepræst i Naur og Sir (Vestjylland).
- Orlov 1985-87, hvor han var rådgiver for de protestantiske kirker i Sierra Leone – med særligt henblik på deres møde med muslimerne.
- Domprovst fra 1. februar 1992.
- Biskop siden marts 1999.

Jens Bruun, tidligere sognepræst i Løjt, fik via sine undersøgelser af Løjt Kirkes pragtfulde middelalderlige altertavle vedholdende interesse for middelalderens kirkekunst.

Den førte til en systematisk registrering af altertavler i hele Haderslev Stift – i et frugtbart samarbejde med museumsinspektør Sissel F. Plathe, Nationalmuseet. Deres samarbejde er siden fortsat på en lang tur rundt til alle Danmarks middelalderlige altertavler og deres omgivelser, som nu er omhyggeligt registreret og kommenteret. Bruun og Plathe er gået grundigt og systematisk til værks, så intet fragment på lofter eller rundt i museernes gemmer er sprunget over.

Og nu er de mange års samarbejde resulteret i det her gengivne to-bindsværk:

DANMARKS MIDDELALDERLIGE ALTERTAVLER 1-2, der udkom først på året. Værket består af to digre bind på i alt 1388 sider. De er lækkert lay-outet og forsynet med smukke fotografier, der fortrinsvis skyldes Jens Bruun.

Det er let at finde rundt i bøgerne, da kirkerne er anbragt i alfabetisk orden. Under H er fra vores stift fx omtalt: Haderslev Domkirke, Halk, Hammelev, Hammer, Havnbjerg, Hejls, Hellevad, Herslev, Hjarup, Hjerndrup og Hørup kirker, som alle kan vise glimt fra middelalderens billedverden.

Værket er udkommet på Syddansk Universitetsforlag. Takket være bidrag fra fondsmidler kan de to bind sælges for 799 kr.

TJ

Stiftsmødet den 10. september

Kl. 15.30 på Haderslev Idrætscenter, Stadionvej 5, Haderslev:

♦ Redaktør for www.folkekirken.dk. Ellen Aagaard Petersen taler over emnet: "Kirken kommunikerer – eller gør den? Hvad er kirkens gode historie, og hvem fortæller den?"

♦ Gospel Roots fra Aabenraa synger.

♦ Biskoppen beretter om stiftets forhold og aktuelle folkekirkelige spørgsmål.

Kl. 20.00: Festgudstjeneste i domkirken. Provst Hanne-Birgitte Kristiansen, Hedensted Provsti, prædiker.

Biskoppens fødselsdag den 23. september

Haderslev Stifts menighedsrådsmedlemmer, præster, samarbejdspartnere og venner inviteres til et dobbeltarrangement:

Kl. 14: Koncert i Haderslev Domkirke. Efter koncerten afsløring af Heðin Kambsdals portræt af biskoppen, skænket af stiftets menighedsråd.

Kl. 15.30: Reception i bispegårdens have, Ribe Landevej 37.

Festforelæsning 11. sept.

Kl. 14 i Haderslev Domkirke holder professor, dr.theol. Martin Schwartz Lausten forelæsning om sin spændende og underholdende bog fra 2002 "Den hellige stad Wittenberg", der netop er blevet oversat til tysk.

Lausten vil berette om de tætte forbindelser mellem Danmark og den tyske universitetsby Wittenberg i 1500-tallet, hvor Haderslev som bekendt også spillede en stor rolle.

Den hellige Stad Wittenberg
Danmark og Luthers Wittenberg i reformationsåret

Den tyske oversættelse af Laustens værk er en gave til den tyske kirke. Den er foranlediget af de danske biskopper og kirkeministeren og støttet af mindretallet nord og syd for grænsen. Bogens udgivelse til tysk markeres altså ved festforelæsningen holdt af den nok betydeligste danske kender af reformationstiden. Forelæsningen er offentlig.

Andre reformationsfejring:

♦ **2. oktober kl. 10:** Reformationsgudstjeneste i Domkirken. Kgl. konfessionarius, biskop Erik Norman Svendsen prædiker.

♦ **31. oktober:** Haderslev Domkirkes Ungdomskor medvirker ved reformationens festen i Wittenberg.

♦ **10. november kl. 19.30:** Luthercabaret i Gammel Haderslev Kirke: "Hva' så, Luther?"

♦ **11. november kl. 18:** Biskoppen fortæller om Luther i Nr. Bjert.

Salmesangens Søndag er i år den 14. november

Igen i år inviteres kirkerne i Haderslev Stift til at fejre Salmesangens Søndag 2. søndag i november.

De udvalgte to salmer:

DDS 4: Giv mig, Gud, en salmetunge
DDS 367: Vi rækker vore hænder frem

På Haderslev Stifts hjemmeside vil der blive lagt inspirationsmateriale til dagen og salmerne.

Tine Illum, Søren Andresen og Eva Jerg

Fyld Danmarks kirker

Lolland-Falsters Stift er initiativtager til et projekt, der har det ambitiøse budskab: Fyld Danmarks kirker søndag den 26. september.

Se mere:

www.fyldkirken.dk

Ansvarshavende redaktør:
Tove Jørgensen

tlf. 73 52 45 80
tjo@km.dk

Næste nyhedsbrev: December 2010
Dead-line: 15. november